

ZAPISNIK

sa 11. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 24. maja 2013. godine

Sjednica je počela u 14 sati i 15 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: doc. dr Srđa Popović, dr Izet Bralić, Ljerka Dragičević, Snežana Jonica, mr Dritan Abazović i Almer Kalač, zamjena člana Odbora, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici: dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora, Husnija Šabović, dr Novica Stanić i dr Radovan Asanović.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šefko Crnovršanin, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Radenko Lacmanović i Aleksa Ivanović, članovi Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Sjednici su po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine prisustvovali: Mladenka Tošić, predstavnik Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Ana Zec, predstavnik UNICEF-a i Boris Raonić, predsjednik NVO „Građanska alijansa“.

Takođe, sjednicu je na njihov zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora, pratio Milan Radović, koordinator Programa Ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

D N E V N I R E D :

1. IZVJEŠTAJ O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2012. GODINU;

2. IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA U CRNOJ GORI ZA 2012. GODINU, I

3. TEKUĆA PITANJA.

PRVA TAČKA- IZVJEŠTAJ O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2012. GODINU

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je saopštio da Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu predstavlja prikaz aktivnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u prethodnoj godini i sadrži statističke pokazatelje o radu Zaštitnika, rad i djelovanje Zaštitnika u pojedinim oblastima, zapažanja, konstatacije i preporuke, ali i opštu ocjenu o stanju i poštovanju ustavnih i zakonskih prava građana. Saopštio je da je u 2012. godini primljeno je ukupno 617 pritužbi koje su se odnosile na rad državnih organa, organa

državne uprave, organa lokalnih samouprava, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, a jedan broj pritužbi se odnosio na rad privrednih društava i organa u drugim državama. Zaštitnik je naveo da je pored rada na pritužbama i bavljenja opštim pitanjima, radio i na uspostavljanju i jačanju novih mehanizama koji su ustanovljeni Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kojima je Zaštitnik ustanovljen kao nacionalni mehanizam za prevenciju torture (NPM) i kao institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije. Saopštio je da su u skladu sa novim Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore doneseni odgovarajući podzakonski akti.

Zaštitnik je saopštio da je u oblasti prava djeteta u 2012. godini počela realizacija Projekta "Za bolje centre!" u saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori, a sprovedena je druga i započeta treća faza Regionalnog projekta "Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije", u saradnji sa ombudsmanima iz regiona, a uz podršku Save the Children-a. Podsjetio je da je na osnovu sprovedenog istraživanja sačinjen Izvještaj o seksualnom iskorišćavanju djece u Crnoj Gori. Posebno je istakao predsjedavanje Mrežom ombudsmana za djecu za jugoistočnu Evropu tokom kojeg je održan Tematski sastanak članica CRONSEE mreže na temu "Zaštita djece od seksualne eksploatacije", kao i VII godišnja konferencija Mreže. Sredinom 2012. godine sačinjen je Izvještaj o stanju ljudskih prava za potrebe Opšteg periodičnog pregleda (UPR).

Zaštitnik je istakao da se godišnji Izvještaj za 2012. godinu, kao i prethodni izvještaji, temelji na pritužbama građana, razgovorima sa građanima, sprovedenim istraživanjima, izvještajima državnih organa, nevladinih organizacija i organa nadležnih za praćenje pojedinih instrumenata međunarodnog prava.

Pokazatelji do kojih je došao u radu ukazuju da državni organi i organi javne uprave u značajnom mjeri prepoznaju značaj ljudskih prava i svoju obavezu i interes da sarađuju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, što je doprinijelo postizanju konkretnih rezultata u otklanjanju povreda ljudskih prava na koja su građani u pritužbama ukazivali. Zaštitnik je ocijenio da su građani i u 2012. godini bili suočeni sa poteškoćama u ostvarivanju i zaštiti svojih ljudskih prava i odnosu javne uprave prema njima. Saopštio je da se prevashodno radi o dugom trajanju postupka pred nadležnim državnim organima i organima lokalne samouprave, ali i o ne malom broju pritužbi građana u kojima se ukazuje na nepravdičnost i nezakonitost donešenih odluka od strane organa javne uprave.

Predstavljajući statističke podatke, Zaštitnik je istakao da je u 2012. godini institucija Ombudsmana imala u radu 730 pritužbi, od kojih je 617 primljeno u 2012. godini i 113 prenešeno iz 2011. godine, što je 67 predmeta manje u odnosu na prethodnu godinu. Od 617 predmeta u 2012. godini, 447 predmeta je formirano po individualnim pritužbama, 27 po pritužbama grupe građana i pravnih lica (kolektivne), 121 po pritužbama nevladinih organizacija, 12 predmeta je formirano po sopstvenoj inicijativi i 10 pritužbi je anonimno.

Od 730 predmeta koji su bili u radu u 2012. godini, postupak je okončan u 636 predmeta i to 533 iz 2012. godine i 103 predmeta iz prethodne godine, što predstavlja 87% okončanih predmeta od ukupnog broja primljenih predmeta. U 2013. godinu prenešeno je 94 predmeta od kojih je većina formirana u drugoj polovini decembra

2012. godine, po kojima objektivno nije mogao biti završen postupak, ali nije ostao nijedan predmet po kojem nije započet postupak.

Kada je riječ o organima na koje su se pritužbe odnosile, Zaštitnik je istakao da se od ukupnog broja pritužbi primljenih u izvještajnoj godini, na rad državnih organa, organa državne uprave, upravnih i drugih organizacija odnosilo 296 pritužbi, na rad sudova 117, na rad javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja 59, na rad Uprave policije 24, na rad organa lokalne samouprave i lokalne uprave 42, na rad Državnog tužilaštva 11, na rad organa za vođenje prekršajnog postupka sedam i na rad organa, službi i nosilaca javnih ovlaštenja u drugim državama, privrednih društava, drugih pravnih lica, preduzetnika, fizičkih lica ukupno 61 pritužba.

Zaštitnik je u 84 predmeta uputio 110 urgencija, radi dostavljanja traženih izjašnjenja, a neblagovremeno dostavljanje izjašnjenja doprinijelo je da su ispitni postupci u pojedinim predmetima duže trajali, a jedan broj predmeta zbog toga nije mogao biti okončan u izvještajnoj godini.

Od 636 predmeta po kojima je postupak okončan u 2012. godini, u 73 predmeta Zaštitnik nije bio nadležan za postupanje, a u 58 predmeta nijesu postojale procesne pretpostavke za postupanje. U 69 predmeta postupak je okončan upućivanjem na druga pravna sredstva, dok je u 436 slučajeva postupak okončan nakon sprovedenog ispitnog postupka.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio da su u predmetima u kojima je postupak okončan u izvještajnoj godini podnosioci pritužbi ukazivali na: povredu prava na suđenje u razumnom roku u 124 pritužbe, ostala građanska prava 298 pritužbi, ekonomska, socijalna i kulturna prava 142 pritužbe, prava djeteta u 66 pritužbi, dok u šest slučajeva nije naznačeno koje je pravo povrijeđeno. Od ukupno 617 pritužbi koje su podnesene Zaštitniku u izvještajnoj godini, 117 pritužbi se odnosilo na rad sudova, a u poređenju sa prethodnom godinom broj pritužbi na redovne sudove smanjen je za 20%. Pritužbe su se pretežno odnosile na odugovlačenje sudskog postupka. Istakao je da je smanjeno učešće pritužbi na rad sudova u ukupnom broju primljenih pritužbi, što je po njegovoj ocjeni, rezultat povećane ažurnosti sudova. I pored evidentnog rasta ažurnosti sudova i smanjenja zaostalih predmeta, Zaštitnik je saopštio da u radu sudova još uvijek ima predmeta u kojima postupci traju više godina, što nije u skladu sa pravom na suđenje u razumnom roku i stavovima Evropskog suda za ljudska prava. Zaštitnik smatra da je u cilju stvaranja sistema efikasnog pravosuđa u kojem će problem zaostalih predmeta biti riješen i koje će biti osposobljeno da ne proizvodi nove zaostatke, neophodno nastaviti sa organizacionim, kadrovskim i materijalnim jačanjem sudova.

Zaštitnik je ocijenio da su i dalje prisutne slabosti u radu javne uprave koje se nepovoljno odražavaju na brzo i jednostavno ostvarivanje prava građana i drugih subjekata. Te slabosti se najčešće ispoljavaju u vidu ćutanja administracije, nepoštovanja rokova i pojedinih načela u upravnom postupku, višestrukog ponavljanja prvostepenog upravnog postupka, odnosno višestrukog vođenja postupka po žalbi i neizvršavanja presuda. Po mišljenju Zaštitnika sve to dovodi u pitanje ostvarivanje prava i sloboda građana, principa pravne sigurnosti i jednakosti građana pred zakonom, pa organi koji odlučuju o pravima i obavezama građana i drugih stranaka u upravnom postupku moraju stalno voditi računa da postupak sprovede bez odugovlačenja i da strankama omoguće da što lakše zaštite svoja prava i pravne interese. Zaštitnik je

mišljenja da Zakonom treba ograničiti višestruko ponavljanje postupka pred prvostepenim, odnosno drugostepenim upravnim organom, na način što bi se obavezao organ koji odlučuje o pravnom lijeku da meritorno riješi upravnu stvar. Takođe, potrebno je osposobiti upravne organe i službe za zakonito i meritorno rješavanje po žalbama, kako bi se obezbijedilo da se predmeti ne vraćaju više puta na ponovni postupak, kao i uspostaviti sistem odgovornosti za eventualno nepoštovanje zakona i prava građana od strane službenika javne uprave. Zaštitnik smatra da i dalje treba raditi na reformi javne uprave i na njenoj dobroj organizaciji, kako bi se obezbijedilo da građani svoja prava i slobode mogu ostvariti i zaštititi brzo i efikasno.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je istakao da je zaštita prava lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja unaprijeđena. Saopštio je da su stvorene neophodne normativne i institucionalne pretpostavke za zaštitu i prevenciju torture, a počeo je da funkcioniše nacionalni preventivni mehanizam (NPM). Naglasio je da se slučajevi torture pojavljuju kao izolovani, a ne kao opšta pojava. Saopštio je da je i dalje evidentan problem prenaseljenosti Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pa je za prevazilaženje ovog stanja, pored proširenja postojećih kapaciteta, neophodno razviti sistem alternativnih sankcija i aktivnosti rehabilitacije.

Navodeći da u Crnoj Gori postoji dobar normativno-pravni i institucionalni okvir za zaštitu životne sredine, Zaštitnik je istakao da zbog nedovoljno razvijene ekološke svijesti, nedovoljne informisanosti građana o pravu na zdravu životnu sredinu, pravu na slobodan pristup informacijama, pravu na učešće u odlučivanju o pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine, kao i pravu na pristup pravdi za zaštitu tih prava, u praksi se dešavaju slučajevi povreda zajemčenog prava na zdravu životnu sredinu. U cilju što potpunijeg ostvarivanja prava na zdravu životnu sredinu neophodno je stalno preduzimati mjere i aktivnosti na planu podizanja svijesti o potrebi očuvanja i zaštite životne sredine. Takođe je neophodno da se obezbijedi dosljedno poštovanje propisa u oblasti: planiranja i uređenja prostora, zaštite od buke, integrisanog sprječavanja i kontrole zagađivanja, upravljanja otpadom, zaštite vazduha i praćenja njegovog kvaliteta, upotrebe i zaštite od hemikalija, procjene uticaja na životnu sredinu i zaštite prirode.

Stanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, kao i mjere koje se preduzimaju od strane nadležnih organa u cilju njihovog obezbjeđivanja i dalje je ispod standarda koje propisuju potvrđeni i objavljeni međunarodni dokumenti u ovoj oblasti. Veliki broj građana i dalje živi na ivici siromaštva i u stanju socijalne potrebe, a mnogi građani dugo čekaju na zaposlenje, često se i lako ostaje bez posla, naročito u privatnom sektoru, a ima i zaposlenih koji ne primaju zarade. Sa ekonomskog aspekta, posebno je težak položaj nezaposlenih lica, ranjivih grupa i pojedinaca, kao što su stara lica, lica sa invaliditetom i Romi. Po mišljenju Zaštitnika, država je dužna da preduzme sve što je u njenoj moći na planu stvaranja uslova za ostvarivanje ovih prava saglasno potvrđenim i objavljenim međunarodnim dokumentima.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković je saopštio da je i pored zabilježenog rasta okončanih postupaka po zahtjevima za povraćaj imovinskih prava i obeštećenje, evidentno da regionalne komisije za povraćaj i obeštećenje i dalje imaju u radu veliki broj predmeta po kojima postupak nije okončan. Polazeći od toga i činjenice da je od početka primjene Zakona o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju

proteklo više od osam godina, Zaštitnik smatra da je neophodno da komisije za povraćaj i obeštećenje ubrzaju svoj rad po preostalim predmetima, pri čemu ubrzani tempo rješavanja predmeta ne smije uticati na kvalitet odluka i efikasnost. U tom cilju, kao i radi obezbjeđivanja ostvarivanja prava bivših vlasnika ili njihovih nasljednika na povraćaj i obeštećenje i zaštite tog prava, po mišljenju Zaštitnika, neophodno je da Ministarstvo finansija obezbijedi odgovarajući broj stručnih saradnika za ažurno obavljanje stručnih poslova za potrebe komisija za povraćaj i obeštećenje srazmjernom broju predmeta u radu, a po potrebi i preduzme neophodne radnje i mjere za kontinuirano funkcionisanje tih komisija.

Govoreći o pravima djeteta, Zaštitnik je saopštio da su se u proteklom periodu sprovodile aktivnosti koje su u mnogo čemu unaprijedile položaj djeteta u Crnoj Gori i podigle stepen poštovanja dječijih prava na viši nivo. Obrazovna inkluzija djece sa smetnjama u razvoju zaživjela je u Crnoj Gori i stanje u ovoj oblasti neuporedivo je bolje nego u prethodnom periodu, ali je potrebno preduzimati dalje aktivnosti kako bi se različite kategorije djece uključile u redovne tokove života i društva, iskorišćavanjem njihovih individualnih potencijala, u cilju ostvarivanja najvišeg stepena socijalne inkluzije.

U vezi sa pravima osoba sa invaliditetom, Zaštitnik je istakao da i pored toga što je Crna Gora usvojila zakonski okvir, strateške dokumente i preduzela aktivnosti na poboljšanju položaja lica sa invaliditetom i dalje su prisutni problemi sa kojima se ova lica susreću, što se naročito ogleda kroz ograničenost pristupa javnim objektima i prostoru, pristupu i dobijanju ortopedskih i drugih pomagala, nemogućnosti da se informišu o svojim pravima i dnevnim dešavanjima, njihovom radnom osposobljavanju i zapošljavanju. Zaštitnik je mišljenja da je potrebno unaprijediti aktivnosti na promociji, prevenciji i zaštiti od diskriminacije ovih lica, obezbijediti pristupačnost javnih objekata i prostora licima sa invaliditetom, razvijati postojeće i uspostavljati nove servise podrške ovim licima.

Od ukupno 617 pritužbi u izvještajnoj godini, žene su podnijele instituciji Zaštitnika 145 pritužbi, ili 23,5%. Sprovedena istraživanja ukazuju da je u Crnoj Gori i dalje prisutna diskriminacija po osnovu pola, najčešće prema ženama, a njeni ključni uzroci su ukorijenjeni, tradicionalni i patrijarhalni stereotipi o rodnim ulogama žena i muškaraca u porodici i široj zajednici.

Zaštitnik je saopštio da je Crna Gora obezbijedila normativne i institucionalne pretpostavke za zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, ali i pored značajnog napretka u ovoj oblasti, predstavnici manjinskih naroda suočavaju se sa problemima u oblasti zapošljavanja u javnoj sferi, u proporcionalnoj zastupljenosti u institucijama pravno-političkog sistema, u političkoj prezentaciji, kao i određenim problemima u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja i izdavačke djelatnosti. Zaštitnik je istakao da je i dalje težak položaj pripadnika zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, posebno u Kampu na Koniku.

Ostvarivanje prava LGBT osoba još uvijek nije u skladu sa pravnim i socijalnim normama, pa su pojave otvorene i prikrivene diskriminacije ovih osoba i dalje prisutne. Državni organi su ostvarili saradnju sa civilnim sektorom, posebno na planu unapređenja pozitivnog okruženja za LGBT zajednicu, ali je potrebno da svi nadležni organi inteziviraju promovisanje tolerantnih stavova u društvu po osnovu rodnog identiteta i seksualne orijentacije.

Zaštitnik je zaključio da je u izvještajnoj godini ostvaren napredak u poštovanju ljudskih prava i sloboda. Međutim, i pored toga, poštovanje ljudskih prava od strane organa javne uprave i njen odnos prema građanima još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. I dalje su prisutna pojedinačna kršenja ljudskih prava i sloboda, ali i grupna (ranjive grupe), naglasio je zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković.

U raspravi su učestvovali: Boris Raonić, predsjednik NVO „Građanska alijansa“ i poslanici, članovi Odbora: Snežana Jonica, doc.dr Srđa Popović, mr Dritan Abazović, dr Izet Bralić, Ljerka Dragičević i dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Boris Raonić, predsjednik NVO „Građanska alijansa“ je saopštio da je zadovoljan Izvještajem o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu, kao i saradnjom koju NVO „Građanska alijansa“ ima sa Institucijom Zaštitnika. Istakao je da je Radna grupa zadužena za izradu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije pri kraju rada i da su pripremljene izmjene Zakona u skladu sa Preporukama Evropske komisije, sadržanim u Izvještajima o napretku Crne Gore. Mišljenja je da proces usvajanja ovih zakona treba ubrzati kako se ne bi dogodilo da Evropska komisija u narednom izvještaju opet upozorava na iste probleme. Takođe, smatra da treba obezbijediti veće finansijske i kadrovske kapacitete instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Ocijenio je da je saradnja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sa civilnim sektorom u poslednjem periodu značajno poboljšana. Naglasio je da se podaci i ocjena stanja ljudskih prava u Crnoj Gori sadržani u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu u velikoj mjeri poklapaju sa ocjenama stanja ljudskih prava koje daje nevladin sektor.

Poslanica Snežana Jonica se nadovezala na izlaganje Borisa Raonića, navodeći da je i ona, kao predstavnik Odbora za ljudska prava i slobode, član Radne grupe za izradu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Saopštila je da su izmjene i dopune koje su usaglašene na Radnoj grupi urađene u skladu sa Preporukama iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore, ali je Sekretarijat za zakonodavstvo mišljenja da treba brisati neke norme i to baš one koje su urađene kako bi se ispunili zahtjevi i preporuke, sadržane u Izvještaju Evropske komisije. Predložila je da Odbor za ljudska prava i slobode održi jednu sjednicu posvećenu razmatranju Nacrta dva predmetna zakona, što bi predstavljalo jedan vid javne rasprave. Navodeći da Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore na strani 96 Izvještaja o radu za 2012. godinu iznosi mišljenje da donošenje novog zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, kojim će sveobuhvatno biti uređene i predviđene sve neophodne usluge socijalne i dječije zaštite, mora biti prioritet i da je neophodno kreirati socijalnu politiku, kroz reformu socijalne i dječije zaštite, u cilju uvođenja novih usluga pomoći i podrške svoj djeci sa smetnjama u razvoju u skladu sa njihovim individualnim potrebama, poslanica Snežana Jonica je upitala Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kakva je njegova ocjena Predloga zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti koji je u skupštinskoj proceduri, da li je upoznat sa amandmanima na Predlog zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i obrazloženjem Vlade o neprihvatanju amandmana podnešenih od strane opozicionih partija. Smatra da bi se Ombudsman trebao upoznati sa normom iz člana 29 Predloga zakona kojim je definisano da nezaposleni roditelji koji

imaju djecu sa smetnjama u razvoju imaju pravo na materijalno obezbjeđenje porodice devet mjeseci, dok tri mjeseca to pravo nemaju. Poslanica Jonica je mišljenja da se Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore trebao javno oglasiti povodom Predloga zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i jasno iznijeti svoj stav o njemu.

Takođe, upitala je Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da li su svi zamjenici zaštitnika politički neangažovani, kako je to Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore propisano.

Upitala je Zaštitnika da li je zadovoljan načinom na koji funkcioniše Nacionalni preventivni mehanizam, koliko je do sada obavljeno nenajavljenih posjeta Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija ili možda u posjetu ZIKS-u idu samo kada se desi neki konkretan slučaj. Da li je moglo više da se uradi u toj oblasti, navodeći da ona smatra da jeste mnogo više.

Takođe, saopštila je da je iznenađena time što Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, baveći se pravima lica sa invaliditetom, nije definisao konkretnu preporuku koja bi se odnosila na Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, navodeći da je iznos od 20 miliona eura uplaćenih Fondu ogroman, a sredstva nijesu utrošena za namjene za koje su opredijeljena.

U vezi sa problemom restitucije, saopštila je da se slaže da su problemi u ovoj oblasti veliki i pored toga što su u prethodnoj godini bile samo dvije prtužbe. Mišljenja je da bi komisije koja rade na povraćaju imovinskih prava i obeštećenju obavezno trebalo profesionalizovati. Takođe je istakla da su od Preporuka koje su date Ministarstvu finansija u Posebnom izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju, a osnažene Zaključkom Skupštine Crne Gore, donešenim povodom razmatranja ovog Posebnog izvještaja, realizovane samo one fizičko- tehničke prirode (imenovanje predsjednika jedne od komisija i obezbjeđivanje kancelarije za Komisiju), dok su suštinske i dalje nerealizovane. Podsjetila je da je prema procjenama koje je uradio Zaštitnik okvirni rok za rešavanje predmeta u oblasti restitucije, ukoliko se nastavi ovim tempom rada, čak 26 godina. To bi moglo prouzrokovati veliki broj predmeta protiv Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu. Upitala je Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da li ima neki dodatni problem prilikom davanja preporuka Ministarstvu finansija, iz razloga što je Ministarstvo finansija, organ nadležan za budžet. I pored toga što je Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore propisano da zahtjev za utvrđivanje budžetskih sredstava instituciji Zaštitnika utvrđuje Odbor za ljudska prava i slobode, na predlog Zaštitnika, a podsjećajući da prethodne godine to Odbor nije učinio, interesovalo je da li Zaštitnik iz tog razloga možda ne može da insistira na ispunjavanju preporuka upućenih Ministarstvu finansija, kako ne bi došli u problematičnu situaciju prilikom dodjele budžetskih sredstava instituciji Zaštitnika. Istakla je da se u ovom momentu ne radi na profesionalizaciji komisija, već se smanjuje broj stručnih saradnika u komisijama.

Poslanicu Jonicu je interesovalo u kojem stepenu su realizovane Preporuke koje je Zaštitnik dao u Posebnom izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama.

Poslanica Snežana Jonica se nije složila sa konstatacijom sadržanom u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu da Ministarstvo unutrašnjih poslova ažurno postupa po zahtjevima za sticanje crnogorskog

državljanstva, već je, po njenom mišljenju, precizije bilo da stoji odredba ažurnije, jer po podacima koje ima od MUP-a postoji oko 2000 predmeta u kojima je prekoračen zakonski rok za rješavanje zahtjeva za sticanje crnogorskog državljanstva.

Poslanica Jonica je saopštila i predlog za izmjenu metodologije izrade izvještaja, navodeći da bi na samom početku tabelarno trebalo prikazati sve preporuke iz prethodnog izvještaja i evidentirati koji organi su bili nadležni za njihovu realizaciju, kao i podatke o tome ko je, a ko nije realizovao preporuke iz prethodne godine.

Doc. dr Srđa Popović navodeći da se znatno kraće od poslanice Snežane Jonice bavi problematikom ljudskih prava, Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu je ocijenio sveobuhvatnim, jasnim i preciznim. Zabrinjavajuće je što je veliki broj pritužbi građana upućen na rad državnih organa, jer bi državni organi trebali u najvećoj mjeri da poštuju prava građana. Osvrnuo se na pritužbe na rad obrazovnih ustanova, ocjenjujući da je za pohvalu što je u toj oblasti bilo samo 11 pritužbi, navodeći da Crnoj Gori postoje 163 osnovne škole, 50 srednjih, 21 državni i 13 privatnih vrtića. Saopštio je da u obrazovnoj ustanovi u Budvi kojom je rukovodio duži vremenski period nije bilo nijedne pritužbe. Pozitivnim je podatak da je zbog povrede biračkog prava u 2012. Godini Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućena samo jedna pritužba.

Poslanik mr Dritan Abazović je saopštio da je u Izvještaju objektivno prikazan rad Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u 2012. godini. Istakao je da ga institucija Zaštitnika podsjeća na Državnu revizorsku instituciju, jer obje daju preporuke, ukazuju na probleme, ali se suočavaju sa problemima u realizaciji tih preporuka. Saopštio je da je iz Izvještaja vidljivo da sudstvo predstavlja problematičnu oblast u crnogorskom društvu. Mišljenja je da se građani i ne obraćaju Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore za sve probleme sa kojima se suočavaju. Po njegovoj ocjeni, problematična je i pristupačnost objekata osobama sa invaliditetom, jer veliki broj njih još nije prilagođen ovim licima. Naglasio je da čak ni Skupština Crne Gore još nije omogućila pristup osobama sa invaliditetom. Smatra da Ombudsman treba da bude dosledniji i glasniji u zahtjevima za ispunjavanje preporuka koje daje u izvještajima, kako se ne bi iz godine u godinu ponavljale iste. Takođe, složio se sa poslanicom Snežanom Jonicom da je Ombudsman trebao da iznese svoj stav o Predlogu zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti koji je u skupštinskoj proceduri. Poslanik mr Dritan Abazović se izjasnio da će podržati Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je saopštio da je upoznat sa Predlogom zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti koji je u skupštinskoj proceduri. Mišljenja je da bi u Predlog zakona trebalo ugraditi sve što je Zaštitnik naveo u Preporukama sadržanim u Izvještaju o radu za 2012. godinu. Podsjetio je da je Predlog zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti dobio podršku na matičnom Odboru i izrazio uvjerenje da će na plenumu poslanici krajnje ozbiljno razmotriti ovaj Predlog zakona i da će bez obzira na to kojoj političkoj partiji pripadaju ozbiljno razmotriti sve odredbe sadržane u ovom Predlogu zakona, kao i podnešene amandmane, imajući u vidu njegovu važnost za cjelokupno društvo. Istakao je da je Crna Gora Ustavom Crne Gore definisana kao socijalna država i saopštio da dijeli mišljenje nekih nevladinih organizacija u vezi sa pojedinim rješenjima Predloga zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, navodeći da su njihovi pojedini predlozi bili veoma dobri.

Zaštitnik je saopštio da prema saznanjima koja posjeduje nijedan od njegovih zamjenika nije politički angažovan.

Poslanici Snežani Jonici je odgovorio da su obavili veliki broj nenajavljenih posjeta ZIKS-u, što konstantno čine, a podsjetio je da je Odboru za ljudska prava i slobode dostavljen u toku dana Izvještaj o stanju ljudskih prava u Istražnom zatvoru u Podgorici, dok je prethodno na Odboru razmatran Poseban izvještaj o stanju prostorija Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode. Saopštio je da su planirali da u 2013. godini sačine još jedan izvještaj, a da se pred kraj godine sačini zbirni izvještaj koji bi Zaštitnik, kao nacionalni preventivni mehanizam za sprječavanje torture podnio Odboru za ljudska prava i slobode. Zaštitnik je saopštio da su obavljene 32 posjete ZIKS-u, a da nijedna od njih nije bila najavljena, osim prve kada je Zaštitnik upoznao predstavnike ZIKS-a sa ovlašćenjima i načinom rada nacionalnog preventivnog mehanizma za sprječavanje torture. Dosadašnja iskustva vezana za saradnju sa upravom ZIKS-a su veoma pozitivna, a uprava ZIKS-a je obezbijedila Zaštitniku pristup svim podacima i informacija koje su bitne za njegov rad. Po saznanjima Zaštitnika u ZIKS-u postoje samo pojedinačni, izolovani slučajevi torture. Odgovarajući na pitanje poslanice Jonice da li se moglo više i bolje raditi u ovoj oblasti, Zaštitnik je saopštio da jeste i da je u svim oblastima trebalo više raditi, i to ne samo u instituciji Zaštitnika, nego i u svim državnim organima. Istakao je da se suočavao sa ozbiljnim problemom dok je donešena Odluka o Nacionalnom preventivnom mehanizmu. Saopštio je da su predstavnici Institucije Zaštitnika, početkom maja 2013. godine bili u službenoj posjeti Španiji kako bi se upoznali sa načinom na koji funkcioniše njihov nacionalni mehanizam za torturu. Istakao je da u Crnoj Gori Zaštitnik djeluje preventivno, dok u Španiji reaguje nakon što se povreda prava desi.

U vezi sa pravima osoba sa invaliditetom, saopštio je da su se više bavili ukupnim stanjem u ovoj oblasti, dok činjenicu da nije definisana posebna preporuka koja se odnosi na funkcionisanje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom smatra propustom i mišljenja je da treba definisati način trošenja sredstava Fonda kako bi se zaista sredstva trošila za osobe sa invaliditetom kojima su i namijenjena.

U vezi sa predlogom za izmjenu metodologije, saopštio je da ukoliko se Izvještaj pažljivo pročita, može se vidjeti da postoje podaci o realizaciji svih preporuka koje su date u prethodnim, iako to nije urađeno taksativno i tabelarno, jer se Izvještaj radi po metodologiji koja je prethodno ustanovljena, u skladu sa iskustvima ombudsmana iz regiona. Saopštio da bi se moglo razmisliti o ideji da se pripremaju dva izvještaja, jedan opširniji i drugi kraći. Istakao je da kroz Izvještaj snažno ukazuje na preporuke koje su dali u prethodnom periodu, ali ih ne ponavlja, već podsjeća da nijesu ispoštovane.

Kada je riječ o restituciji, saopštio je da je 2011. godine sačinjen Poseban izvještaj Zaštitnika o ostvarivanju prava na povraćaj imovinskih prava i obeštećenje, a da je povodom međunarodnog dana ljudskih prava, 10. decembra 2012. godine, organizovana Konferencija na Univerzitetu Crne Gore, čiji je domaćin bio institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a tema je bila Restitucija, pa je bilo riječi o problemima u ovoj oblasti i preporukama Zaštitnika. Podsjetio je da je Poseban izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore prihvaćen na Skupštini, kao i da je Skupština Zaključkom podržala preporuke Ombudsmana. Mišljenja je da bi se uskoro mogli suočiti sa situacijom da građani budu diskriminirani u ovoj oblasti, jer bi se po

zahtjevima nekih moglo odlučiti, a da se o drugima ne odluči. Podsjetio je da je prošlo osam godina od početka primjene Zakona, a tri komisije nijesu riješile ni polovinu svih prispjelih zahtjeva.

U vezi sa Preporukama iz Posebnog izvještaja o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama, Zaštitnik je saopštio da su u Izvještaju za 2012. godinu dali osvrt o realizovanom i da su bili dovoljno kritični. Ima značajnih pozitivnih pomaka u ovoj oblasti, ali i brojnih problema na čijim rješenjima treba raditi u narednom periodu.

Zaštitnik se složio da mišljenjem poslanice Snežane Jonice da konstatacija da Ministarstvo unutrašnjih poslova ažurno postupa po zahtjevima nije dobra i precizna i saopštio da bi bilo bolje da su naveli da Ministarstvo unutrašnjih poslova postupa ažurnije. Saopštio je da je više puta produžavan rok kako bi se omogućilo licima da podnesu zahtjev za regulisanje njihovog statusa.

Odgovarajući na pitanje poslanika mr Dritana Abazovića, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio da on ima Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore utvrđenu nadležnost da kritikuje, ukazuje i preporučuje, kao i Državna revizorska institucija. Složio se sa mišljenjem da se mnogi građani ne obraćaju Zaštitniku za kršenje njihovih prava. Zaštitnik je saopštio da građanima nastoji da obrazloži kome mogu da se obrate u vezi sa njihovim problemima i da im ne odgovara na način na koji to rade državni organi, navodeći da nijesu nadležni za određeni problem ili oblast. Takođe, upućuje ih na pravna sredstva koja mogu da iskoriste. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je ocijenio da se broj pritužbi iz godine u godinu može povećavati ili smanjivati, ali da to nije jedini pokazatelj stanja ljudskih prava. Zaštitnik je saopštio da svojim djelovanjem nastoji ohrabriti građane da mu se obraćaju. Značajnim smatra što se veliki broj povreda ljudskih prava otkloni u toku trajanja ispitnog postupka, što govori i o važnosti koju državni organi pridaju instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Poslanik dr Izet Bralić je ocijenio da je Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu sveobuhvatan, konkretan i prikazuje objektivno stanje ljudskih prava u Crnoj Gori. Mišljenja je da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore brže rasla i koračala od demokratije u Crnoj Gori. Komentarisao je stanje ljudskih prava u oblasti restitucije, navodeći da postoji veliki nesklad u radu komisija, kao i nesklad u broju riješenih predmeta. Postavio je pitanje da li rad komisija ima veze i sa biološkom starošću lica koja su na čelu ovih komisija, navodeći da je jasno da lica poslije 60 godina starosti imaju manje psihofizičke sposobnosti za obavljanje radnih zadataka. Istakao je da bi u ovoj oblasti mogli nastati veliki problemi, jer se može desiti da komisije na jugu i u centralnom dijelu završe svoj posao, a komisija na sjeveru ne, što bi prouzrokovalo diskriminaciju među licima po čijim zahtjevima za povraćaj i obeštećenje treba donijeti rješenja.

Poslanica Ljerka Dragičević je saopštila da prema podacima kojima raspolaže, ukoliko bi se nastavilo raditi ovim tempom, komisija na jugu bi posao mogla završiti za 24 godine, na sjeveru za 26, a u centralnom dijelu za 9 godina.

Poslanica Snežana Jonica je saopštila da ne dijeli uvjerenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da će se razmatranjem Predloga zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti na plenumu postići iskorak i saopštila je da je razočarana što poslanici nijesu pokazali da bi u vezi sa ovom problematikom prvo trebali biti ljudi, pa tek onda

političari. Takođe važnom smatra preporuku Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da treba posebnu pomoć pružiti roditeljima djece sa smetnjama o razvoju što je SNP predlagala amandmanom, ali isto nije prihvaćeno od strane Vlade Crne Gore. Prokomentarisala je da je jedan od zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore pred njom lično definisao svoje političko opredjeljenje, pri čemu je ocijenila da ta osoba nije imala ni svijest o izrečenom i onom što je Zakonom utvrđeno. Vezano za nenajavljene posjete Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ZIKS-u, saopštila je da je tri puta do sada njoj lično ili njoj poznatoj osobi saopšteno iz ZIKS-a da im ne mogu određenog dana izaći u susret u vezi sa određenim zahtjevima iz razloga što su tog dana, kako su navodili, očekivali posjetu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U vezi sa pravima osoba sa invaliditetom, poslanica Snežana Jonica je zamjerila što Zaštitnik u Izvještaju nije uputio konkretnu preporuku i Skupštini Crne Gore o obavezi da obezbijedi pristup osobama sa invaliditetom, navodeći da je i sama doživljavala neprijatnosti kada treba da održi sastanak sa predstavnicima osoba sa invaliditetom u Skupštini, jer ova zgrada nije arhitektonski prilagođena. Ponovila je da bi bilo dobro na početku Izvještaja taksativno, tabelarno nabrojati sve preporuke iz prethodnog Izvještaja i stepen njihove realizacije. Takođe, podsjetila je da je iz statističkih podataka uočila da je iz svih urgencija upućenih 2012. godine, čak petina upućena Ministarstvu finansija, što ukazuje da Ministarstvo finansija ne postupa revnosno po preporukama Ombudsmana.

Poslanica Jonica je mišljenja da bi Odbor za ljudska prava i slobode trebao dva puta godišnje organizovati sjednice na kojima bi razmatrao realizaciju preporuka koje je Zaštitnik uputio nadležnim organima. Takođe, osvrnula se na činjenicu da sjednicu Odbora na kojoj se raspravlja o veoma važnim izvještajima iz oblasti ljudskih prava nije pratio nijedan elektronski medij, već samo predstavnici štampanih medija, što govori i o stepenu interesovanja za ovu problematiku i nedovoljnoj pažnji koja se istoj pridaje. Saopštila je da je neprihvatljivo da boravak lica koja nemaju riješen status u Crnoj Gori dva mjeseca nije bio riješen Zakonom i boravili su nelegalno u Crnoj Gori, iz razloga što je rok za podnošenje zahtjeva za regulisanje njihovog statusa istekao 31. decembra 2012. godine, a novi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima je tek sad u skupštinskoj proceduri.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je saopštio da u dosadašnjem radu nijesu osjetili neki poseban tretman od strane Ministarstva finansija zbog preporuka koje im upućuju i ne bi bilo dobro da se zbog toga na neki neprimjeren način Ministarstvo finansija ophodi prema instituciji Ombudsmana prilikom određivanja budžetskih sredstava za ovu instituciju. Saglasio se sa poslanicom Snežanom Jonicom da bi bilo dobro da Odbor za ljudska prava i slobode razmatra i stepen ostvarivanja Preporuka koje Zaštitnik upućuje državnim organima. Takođe, istakao je da su Zaključci Skupštine obavezujući tako da bi trebalo ispratiti i stepen njihove realizacije. Još jednom je podsjetio da postoje veliki problemi u oblasti restitucije, posebno u sjevernom i južnom regionu, dok je u centralnom dijelu situacija nešto bolja. Podsjetio je da je intencija Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju bila da se obezbijedi povraćaj imovine, a ne plaćanje za oduzetu imovinu i predmete u ovoj oblasti bi trebalo brže rješavati, jer postoji mogućnost da jednog dana te imovine ne bude ili ista bude privedena namjeni, što bi moglo stvoriti dodatni problem državi.

Zaštitnik je mišljenja da bi instituciju Zaštitnika trebalo izuzeti od trezorske kontrole kako bi imali slobodu u raspolaganju sredstvima koja su im opredijeljena, naglašavajući da ne zahtijeva samovolju. Istakao je da se nikad nije žalio da je instituciji Zaštitnika malo novca, jer i za onaj koji posjeduju, imaju ozbiljne barijere prilikom trošenja. Saopštio je da su prošle godine vratili 29.000 eura za socijalna davanja. Smatra da bi se Zaštitnik kroz trošenje opredijeljenih sredstava mogao vezati za Parlament ili da se to uredi kao za sudsku vlast.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore od svog osnivanja značajno doprinijela zaštiti ljudskih prava i sloboda svih građana, kao i da je ova institucija zaživjela. Ocijenio je da Ombudsman u svojim izvještajima objektivno prikazuje stanje ljudskih prava u Crnoj Gori. Značajan broj državnih organa i institucija u toku trajanja postupka otkloni povrede ljudskih prava i sloboda na koje im je ukazano, što govori o stepenu u kojem državni organi uvažavaju i poštuju instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i njegove preporuke. Takođe, značajan je broj onih koji nemaju dovoljno znanja o ljudskim pravima, pa je neophodno realizovati dodatne edukacije u cilju informisanja građana i zaposlenih u institucijama o važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda. Predsjednik Odbora je podsjetio da je Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2013. godinu, u III kvartalu, utvrđeno kontrolno saslušanje ministra finansija u vezi sa ispunjavanjem Zaključka Skupštine donešenog povodom razmatranja Posebnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o ostvarivanju prava na povraćaj imovinskih prava i obeštećenje. Mišljenja je da komisije koje rješavaju predmete restitucije treba profesionalizovati, jer broj do sada riješenih predmeta ukazuje da je neophodno raditi na poboljšanju njihove efikasnosti. U vezi sa predlogom da se na Odboru za ljudska prava i slobode vodi jedan vid javne rasprave o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zakona o zabrani diskriminacije, predsjednik Odbora je podsjetio da ta mogućnost nije utvrđena Poslovníkom Skupštine Crne Gore i da je za sada dovoljno što je Odbor delegirao predstavnika za rad u Radnoj grupi, dok će se predmetnim predlozima zakona detaljno baviti kada oni budu u skupštinskoj proceduri. Komentarišući praćenje ove sjednice Odbora od strane medija, predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da su mediji nezavisni u uređivačkoj politici i imaju pravo da odluče koje aktivnosti će pratiti i na koji način. Složio se sa konstatacijom u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu da je izvještajnoj godini ostvaren napredak u poštovanju ljudskih prava i sloboda i dodao da to ne znači da je sve riješeno, već da i u narednom periodu treba preduzimati brojne aktivnosti u cilju poboljšanja stepena poštovanja ljudskih prava i sloboda svih građana, budući da je to oblast koja nikada ne može biti riješena u potpunosti.

Nakon rasprave Odbor je na osnovu čl. 69 i 162 Poslovníka Skupštine Crne Gore, podnio Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2012. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode na 11. sjednici razmotrio je Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu, koji je Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Nakon uvodnih napomena Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i veoma sadržajne rasprave, Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu i odlučio da predloži Skupštini da prihvati Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu, sa

ZAKLJUČKOM:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu.

2. U Crnoj Gori je u izvještajnoj godini ostvaren napredak u poštovanju ljudskih prava i sloboda.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Izet Bralić, član Odbora.

DRUGA TAČKA- IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA U CRNOJ GORI ZA 2012. GODINU

Predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Šefko Crnovršanin je saopštio da je ovo treći godišnji Izvještaj koji Agencija podnosi u skladu sa članom 62 stav 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Kroz tematske cjeline: Opšti pravni okvir, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Tvining projekat, Evidencija zbirki ličnih podataka, Odnosi s javnošću, Međunarodna saradnja, Mišljenja u vezi sa primjenom Zakona, Davanje saglasnosti u vezi sa iznošenjem ličnih podataka iz zemlje, Davanje prijedloga i preporuka za unaprjeđenje zaštite ličnih podataka, Davanje saglasnosti u vezi sa uspostavljanjem zbirki ličnih podataka, Inspekcijski nadzor i Analiza stanja zaštite ličnih podataka Agencija je prikazala svoj rad u prethodnoj godini i stanje zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori. Predsjednik Savjeta Agencije je istakao da je, za razliku od prethodnih godina, kada je konstatovano da je u Crnoj Gori svijest građana o pravu na zaštitu ličnih podataka, kao i odgovornost državnih organa, organa lokalna uprave, privrednih društava i drugih pravnih lica na niskom nivou, u 2012. godini je situacija bitno drugačija.

Saopštio je da ona nije još zadovoljavajuća ali je, imajući brojne okolnosti u vidu, prihvatljiva i podnošljiva, što se može izvući i iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2012. godinu, u kome je iskazano zadovoljstvo postignutim napretkom u oblasti zaštite ličnih podataka, naročito zakonodavnog okvira koji je u potpunosti usklađen sa pravnom tekovinom EU. Broj zahtjeva za davanje mišljenja o primjeni Zakona o zaštiti podataka o ličnosti upućenih Agenciji potvrđuje kako povećanu svijest, tako i naglašenu odgovornost da se poštuju i primjenjuju međunarodni standardi u oblasti prava na privatnost. Subjekti nadzora u većini slučajeva postupali su po uputstvima kontrolora Agencije i otklanjali nepravilnosti u ostavljenom roku. U 2012. godini Agenciji kao nadzornom organu, 136 rukovaoca prijavilo je 487 zbirki ličnih podataka. Zaključno sa 31. decembrom 2012. godine u Agenciji je registrovano 256 rukovaoca i 949 zbirki, što je podatak kojim se ne mogu pohvaliti slični organi u zemljama okruženja za ovaj relativno kratak period. I pored toga, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih

podataka i slobodan pristup informacijama je istakao da problema u zaštiti ličnih podataka i dalje ima.

Putem nadzora Agencija je jasno identifikovala oblasti, kao i vrste subjekata koji su zanemarili obaveze utvrđene Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti. Te obaveze se najčešće odnose na poseban vid obrade ličnih podataka, prije svega na video nadzor, način vođenja evidencije o ulasku i izlasku iz službenih prostorija, izostanak prijavljivanja zbirki ličnih podataka na propisanom obrascu, kao i obavještanje o značajnim izmjenama do kojih dođe u istim. Takođe, kontrolori Agencije su identifikovali rasprostranjenu pojavu obrade ličnih podataka u većem obimu nego što je potrebno da bi se ostvarila svrha i na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Ovo je posebno vidljivo u sektoru zdravstva i finansija, što će biti u centru pažnje Agencije u 2013. godini.

Agencija je u izvještajnom periodu dolazila do saznanja potencijalnog kršenja prava na zaštitu ličnih podataka, pa je po službenoj dužnosti inicirala vršenje postupka inspeksijskog nadzora kako bi se utvrdilo činjenično stanje. Iako mediji, po prirodi stvari predstavljaju izvor informacije i dobrog saveznika za promociju prava na zaštitu ličnih podataka, često, u namjeri da objave ekskluzivnu vijest i oni sami krše zagarantovana prava.

Praksa je pokazala očiglednim da se zloupotreba ličnih podataka građana intenzivira u toku izbornih kampanja. Štampani mediji u Crnoj Gori su kršili pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka, naročito kada su objavljivali podatke koji spadaju u posebnu kategoriju ličnih podataka, bez saglasnosti lica; ili objavljivanje matičnih brojeva iz Centralnog biračkog spiska. Činjenica je da se nijedan građanin, čiji su lični podaci obrađivani na ovaj način, nije obratio Agenciji kao nadzornom organu, iako su imali mogućnost podnošenja zahtjeva za zaštitu prava, tako da je ovaj slučaj od strane Agencije procesuiran po službenoj dužnosti.

Ovaj postupak medija je, sa njihove strane obrazložen javnim interesom koji im je, kako navode, davao za pravo da kroz obradu ličnih podataka ukažu na nepravilnosti koje mogu uticati na izborni proces. Smatramo da se mora naći ravnoteža između dva jednako zaštićena prava: prava na privatnost, zajamčenog članom 8 i prava na slobodu izražavanja zajamčenog članom 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Crnovršanin je naglasio da je poseban oprez potreban kada se radi o informacijama koje, na neposredan ili posredan način, otkrivaju identitet maloljetnog lica u slučajevima koji su suprotni ostvarivanju najboljeg interesa djeteta i koji mogu imati štetne posljedice po njegov dalji razvoj i socijalni život. Agencija će u narednom periodu preduzeti aktivnosti na podizanju nivoa svijesti o značaju prava na zaštitu ličnih podataka kod djece školskog uzrasta.

Istakao je da je video nadzor kao način obrade ličnih podataka posebno interesantan u svijetlu zaštite privatnosti. On je postao često korišćena tehnologija, a velika raspoloživost sistema sa pristupačnim cijenama je dovela do potražnje za istim od strane klijenata koji koriste ovu tehnologiju kako bi osigurali svoju imovinu. Iako su ovi interesi legitimni, mora se napomenuti da je video nadzor tehnologija koja dovodi do samo zamišljenog osjećaja sigurnosti, dok u isto vrijeme predstavlja upad u pravo na privatni život. Cilj Zakona je da propiše određene mjere zaštite ličnih podataka koje bi naložile subjektima, koji uvode video nadzor, da opravdaju razloge za takav vid obrade ličnih podataka, pravilno obavijeste pojedince i primijene odgovarajuće tehničke i

organizacione sigurnosne mjere. Pri tom, rukovaoci treba da poštuju načelo proporcionalnosti i ograniče opseg kamera na ono što je neophodno kako bi se ispunila svrha za uvođenjem video nadzora.

Protekli period karakterišu i nastojanja različitih subjekata da im Agencija putem davanja mišljenja o primjeni Zakona o zaštiti podataka o ličnosti da smjernice za odlučivanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama.

Ono što je obilježilo 2012. godinu kada je u pitanju normativa u oblasti zaštite ličnih podataka jeste donošenje tri Zakona: Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o slobodnom pristupu informacijama i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka kojima se uspostavila ravnoteža između prava građanina i javnosti „da zna“, odnosno da ima pristup informacijama u posjedu organa vlasti i prava na privatnost. Agencija za zaštitu ličnih podataka dobila je nove nadležnosti utvrđene Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, pa su u skladu sa tim donešen novi Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Takođe, usvojen je i Plan rada za 2013. godinu, a planiraju usvojiti još nekoliko pravilnika. Zbog nedovoljnih kadrovskih kapaciteta suočavaju se sa brojnim problemima o čemu će više govoriti članovi Savjeta, istakao je Crnovršanin.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da su u 2012. godini donešena tri Zakona: Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o slobodnom pristupu informacijama i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka kojima se uspostavila ravnoteža između prava građanina i javnosti „da zna“, odnosno da ima pristup informacijama u posjedu organa vlasti i prava na privatnost. Takođe podsjetio je i na navode iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu u kojima se navodi: *“Dobar napredak je ostvaren u pogledu jačanja prava pojedinaca na zaštitu ličnih podataka. Usvojeni su Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, Zakon o tajnosti podataka i Zakon o slobodnom pristupu informacijama. Dodatne napore je potrebno uložiti na sprovođenju nacionalnog zakonodavstva u skladu s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti”*.

U raspravi povodom ove tačke dnevnog reda učestvovali su: Snežana Jonica, Ljerka Dragičević i doc. dr Srđa Popović.

Poslanica Snežana Jonica se osvrnula na uslove za obavljanje djelatnosti, shodno Zakonom utvrđenoj nadležnosti, i saopštila da kada je vođena rasprava o Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2013. godinu bilo je riječi i o budžetskim sredstvima opredijeljenim Agenciji za zaštitu ličnih podataka i istakla da je i tada saopštila da je nelogično da Agencija raspolaže istom količinom novca kao i u prethodnoj godini, a da im se obim posla značajno uveća. Pretpostavljala je da će biti veliki broj predmeta u vezi sa slobodnim pristupom informacijama. Smatra da Odbor za ljudska prava i slobode treba da reaguje kod nadležnog Ministarstva finansija i Vlade Crne Gore kako bi se Agenciji obezbijedila sredstva neophodna za rad. Takođe, mišljenja je da Agencija prethodno treba da odredi prioritete za koje su joj neophodna dodatna sredstva i da zahtjev sa detaljnim obrazloženjem uputi Odboru za ljudska prava i slobode. Poslanica Jonica je upitala predstavnike Agencije da li su sigurni da u ovom momentu postoje puni kapaciteti za obavljanje poslova u zaštiti podataka o ličnosti, naglašavajući da je potreban veoma stručan kadar za prepoznavanje tanke linije između zaštite prava na privatnost i prava javnosti da zna. Da li u Agenciji radi dovoljan broj lica koji su dovoljno edukovani, stručni i upoznati sa suštinom prakse Evropskog

suda za ljudska prava u ovoj oblasti? Kakva je slika Agencije o tome koliko je rukovalaca zbirki ličnih podataka u Crnoj Gori, kako se sada kontroliše situacija o broju rukovalaca zbirki ličnih podataka. Koji rok prođe od trenutka kada se neko Agenciji obrati zahtjevom za davanje mišljenja o primjeni Zakona o zaštiti podataka o ličnosti do trenutka kada Agencija da mišljenje, navodeći da iz dosadašnjeg iskustva zna da je Agencija prilično brzo odlučivala po tim zahtjevima? Podsjećajući da se u Izvještaju navodi da je Agencija dobila obećanje određenih ministarstava da će u skladu sa smjericama Agencije uraditi izmjene zakona, poslanica Jonica je upitala za koje konkretno zakone su dobili obećanje da će biti urađene izmjene u skladu sa njihovim preporukama.

Poslanica Ljerka Dragičević je upitala da li je javni matični broj građanina može koristiti i obrađivati bez dozvole lica čiji je to matični broj?

Poslanik doc.dr Srđa Popović je upitao da li mediji imaju pravo da neovlašćeno objave mobilni broj telefona određenog lica?

Aleksa Ivanović, član Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama saopštio je da je Crna Gora donošenjem Zakona o slobodnom pristupu informacijama zauzela izuzetno visoko mjesto, jer je donijela Zakon koji državu čini veoma transparentnom. Naglasio je da je za sprovođenje takvog zakona i održavanje tako visokih standarda neophodno obezbijediti mehanizme, a mehanizmi su najčešće vezani za finansijska sredstva. U ovom trenutku u Odsjeku koji se bavi slobodnim pristupom informacijama u Agenciji rade samo dva pravna savjetnika, od kojih je jedan počeo sa radom prije desetak dana, dok je drugi prethodno radio u Agenciji, u Odsjeku za zaštitu ličnih podataka. Saopštio je da ne posjeduju ni minimum stručnih kapaciteta potrebnih za obavljanje ovog posla. Naveo je primjer Slovenije, kao veoma demokratske zemlje i podatak da oni godišnje imaju 600-800 predmeta u oblasti slobodnog pristupa informacijama. Istakao je da su u Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama za dva mjeseca primjene Zakona dobili već 143 predmeta, od kojih je 125 riješeno, 93 već razduženih, a od juče 17 novih predmeta. Tendencija je da priliv ovih predmeta bude svakim danom sve veći, naglasio je Ivanović. Podsjetio je da je Zakonom utvrđeno da je Agencija obavezna da rješava u meritumu, a da tu obavezu nema ni Upravni sud. Podsjetio je da je u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu Agencija kritikovana zbog nedostatka kapaciteta, a sada je preuzet jedan pravni savjetnik iz oblasti zaštite ličnih podataka za oblast slobodnog pristupa informacijama, a od Evropske komisije je bilo ocijenjeno da ni u oblasti zaštite ličnih podataka nije bilo dovoljno kapaciteta. Saopštio je da je svima jasno da će sledeći izvještaj Agencije u dijelu koji se odnosi na zaštitu ličnih podataka biti nepovoljniji i kritičniji za Agenciju iako Agencija nastoji da odgovori svim obavezama utvrđenim zakonima. Saopštio je da su i stručni kapaciteti Agencije i poznavanje prakse Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu takođe ograničeni i podsjetio da ni sudovi u Crnoj Gori sa mnogo dužom tradicijom i praksom ne poznaju u dovoljnoj mjeri praksu Evropskog suda za ljudska prava, naglašavajući da je veoma teško osjetiti nijansu između člana 8 i člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Takođe je podsjetio da je članom 8 definisano pravo na privatni život što je mnogo šire od prava na zaštitu ličnih podataka. A član 10 se odnosi na slobodu izražavanja, a samo dio toga se odnosi na slobodan pristup informacijama. Sva ova problematika predstavlja ozbiljan izazov čak i za sudije Ustavnog, Vrhovnog suda i drugih sudova u Crnoj Gori. Od Odbora za

ljudska prava i od izvršne vlasti Agencija traži pomoć u obezbjeđivanju sredstava za zapošljavanje novih službenika neophodnih za obavljanje dodatnih poslova nastalih proširenjem nadležnosti Agencije. Podsjetio je i na reformu na nivou Evropske unije čiji je cilj da se stvori stanje „jedan kontinent- jedan zakon“, jasno je da sa ovim kapacitetima Crna Gora neće uspjeti da odgovori svim obavezama na putu pristupa Evropskoj uniji, jer pored dobrog i zakonodavstva koje je usaglašeno sa evropskim zakonodavstvom u ovoj oblasti, potrebno je implementirati usvojene zakonske standarde.

Radenko Lacmanović, član Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je saopštio da smo svi svjedoci koliko je javni matični broj građanina korišćen u Crnoj Gori za različite svrhe. U suštini, da bi se koristio i obrađivao javni matični broj građanina, potrebno je da za to postoji zakonski osnov, dok se kod nas dešava da se matični broj zahtijeva i obrađuje u različite svrhe na osnovu podzakonskih akata. Naglasio je da i sada postoje određeni zakonski osnovi za korišćenje matičnog broja, ali se on često obrađuje u obimu širem od potrebnog, pa je neophodno to dodatno regulisati. Takođe, saopštio je da i objavljivanje broja mobilnog telefona, bez saglasnosti vlasnika, predstavlja kršenje prava na zaštitu podataka o ličnosti. Saopštio je da ne postoji Zakonom, niti pravilima o radu Agencije rok za davanje mišljenja po zahtjevu za tumačenje Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, ali u praksi, najčešće je taj rok bio od 10-15 dana. Takođe, saopštio je da je informacioni sistem za zaštitu ličnih podataka i registar u funkciji tako da se mogu popunjavati podaci iz člana 26 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Takav nije slučaj sa informacionim sistemom za oblast slobodnog pristupa informacijama, jer informacioni sistem nije još obezbijeđen. Lacmanović je saopštio da su bili veoma racionalni u dosadašnjem radu, pa su službenika, pravnog savjetnika prerasporedili iz Odsjeka za zaštitu ličnih podataka u Odsjek za slobodan pristup informacijama, a takođe su dali prioritet stručnom mjestu u odnosu na jedno tehničko mjesto- vozač u Agenciji. Takođe je podsjetio da su u okviru Tvining projekta uradili analizu određenog broja zakona i sve sugestije dostavili nadležnim ministarstvima. Prvenstveno, naglasio je analizu Zakona o krivičnom postupku. Od Ministarstva prosvjete su zahtijevali izmjenu člana Zakona o opštem obrazovanju koji se odnosi na uspostavljanje elektronskog dnevnika koji je u Crnoj Gori već zaživio, ali bez zakonskog osnova, insistirajući da se za to stvori zakonski okvir, na što je Ministarstvo prosvjete obećalo da će uvažiti njihovu sugestiju. Takođe su inicirali izmjenu Pravilnika Fonda za zdravstveno osiguranje kako se ne bi upisivala dijagnoza i šifra bolesti u obrascima za spriječenost za obavljanje radnih obaveza, pa je i taj predlog Agencije prihvaćen. Inicirali su izmjene Zakona o Centralnoj banci, člana 37 i vođenja kreditnog registra, za šta su dobili obećanje da će biti urađeno. Inicirali su izmjenu Vladine Uredbe o plaćanju taksi za elektronska brojlara. Agencija je u prošloj godini, za razliku od prethodnih, pored edukativnih i preventivnih, počela preuzimati i prekršajne postupke u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti ličnih podataka.

Šefko Crnovršanin je saopštio da imaju kapacitete za donošenje odluka, ali nemaju dovoljno kapaciteta za njihovu realizaciju. Takođe, saopštio je da su od ministarstava zahtijevali da daju mišljenja u pisanoj formi da li prihvataju sugestije i mišljenja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Poslanica Jonica je podsjetila da je, u okviru poslaničkog pitanja, uputila zahtjev MUP-u da joj dostavi spisak lica koja su podnijela zahtjev za državljanstvo, kao i spisak lica kojima je donijeto pozitivno rješenje, a koja nijesu preuzela to rješenje. Navela je da je dobila spisak lica koji su podnijeli zahtjev, a drugi nije, pa je upitala da li je Agencija dala mišljenje da dostavljanje oba spiska koja je zahtijevala ne predstavlja kršenje Zakona o zaštiti ličnih podataka.

Radenko Lacmanović je saopštio da su dali mišljenje da dostavljanje oba zahtijevana spiska koja je poslanica Jonica zahtijevala ne bi predstavljalo kršenje Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocijenio da je napredak u radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama evidentan, ali da u ovoj oblasti u narednom periodu treba raditi još više, s obzirom da je ovo veoma osjetljiva problematika.

Nakon rasprave Odbor je na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA U CRNOJ GORI ZA 2012. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode na 11. sjednici, kao nadležni (matični) odbor, razmotrio je Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2012. godinu koji je Skupštini podnijela Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača i veoma sadržajne rasprave, Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2012. godinu i odlučio da predloži Skupštini da prihvati Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2012. godinu.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određena je poslanica Snežana Jonica, član Odbora.

TEKUĆA PITANJA

(1) DOPIS AGENCIJE ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA, br. 00-63-8/13-12 od 18. marta 2013. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama dostavila Dopis, br. 00-63-8/13-12 od 18. marta 2013. godine kojim od Odbora traži podršku u nastojanju da se obezbijede, prije svega, finansijski uslovi za adekvatnu primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, ukazujući na nedovoljnu kadrovsku ekipiranost Agencije.

Predsjednik Odbora je saopštio da je neophodno da Agencija dopuni zahtjev konkretnim podacima, precizira i obrazloži za šta konkretno su im neophodna finansijska sredstva, a da će, nakon toga, Odbor taj zahtjev proslijediti nadležnom Ministarstvu finansija. Sa ovim predlogom Predsjednika Odbora složili su se i ostali članovi Odbora.

**(2) DOPIS NVO "CENTAR ZA GRAĐANSKE SLOBODE", br. 00-63-8/13-17 od
25. aprila 2013. godine**

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Odboru dostavljen Dopis, broj 00-63-8/13-17 od 25. aprila 2013. godine kojim NVO "Centar za građanske slobode" moli da im se odobri da prate sjednice Odbora za ljudska prava i slobode. Predsjednik je mišljenja da bi o njihovom zahtjevu trebalo odlučiti na sjednici kojoj će prisustvovati svi članovi Odbora, odnosno i poslanici iz Demokratskog fronta, koji određeni period nijesu učestvovali u radu Skupštine i njenih radnih tijela. Mišljenja je da izvršnom direktoru navedene nevladine organizacije treba dozvoliti da prati sjednice Odbora, kao što to rade i predstavnici NVO "Građanska alijansa".

Poslanik mr Dritan Abazović je saopštio da bi Skupština Crne Gore trebala da donese pravilnik i jasne i precizne kriterijume po kojima bi se odlučivalo o učešću i prisustvu nevladinih organizacijama sjednicama radnih tijela.

Odbor je odlučio da omogući predstavniku NVO "Centar za građanske slobode" da ubuduće prati sjednice Odbora, kao što to već duži vremenski period radi NVO "Građanska alijansa".

Sjednica je završena u 16 sati i 45 minuta.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković